

Vyšetrovacia väzba

*Výňatok z 26. všeobecnej správy CPT
uverejnenej v r. 2017*

1. Úvod

52. Pretrvávajúci problém preplnenia väzníc v mnohých európskych krajinách a všetky s tým súvisiace výzvy možno do veľkej miery pripísať vysokému podielu obvinených vo väzbe (t. j. väzňov, ktorým súd obmedzil osobnú slobodu a ešte čakajú na súdne konanie, alebo ešte neboli právoplatne odsúdení) spomedzi celkovej väzenskej populácie. Nie je to však jediný dôvod, prečo CPT pri svojich návštevách venuje veľkú pozornosť práve obvineným vo väzbe. Podľa skúseností CPT sú to najmä obvinení, ktorí sú príliš často držaní v ošarpaných a preplnených celách a často sú podrobení ochudobnenému režimu. V mnohých správach zo svojich návštev CPT vyjadroval názor, že podmienky zadržiavania obvinených boli v navštívených zariadeniach úplne neprijateľné a ľahko by sa mohli považovať za neľudské a ponižujúce. Navyše sa obvineným často ukladajú rôzne typy obmedzení (najmä pokiaľ ide o kontakty s vonkajším prostredím) a vo viacerých krajinách sú na príkaz súdu niektorí obvinení držaní v samoväzbe (niekedy aj dlhšiu dobu).

CPT tiež zdôrazňuje, že výkon väzby môže mať pre človeka závažné psychologické dôsledky – miera samovrážd obvinených môže byť niekoľkonásobne vyššia ako u odsúdených¹ – a aj iné vážne následky, ako je napríklad rozpad rodinných vzťahov alebo strata zamestnania či bývania.

53. Pokiaľ ide o frekvenciu a trvanie vyšetrovacej väzby, v priestore Rady Európy existujú obrovské rozdiely, kde sa podiel obvinených na celkovej väzenskej populácii v jednotlivých krajinách pohybuje od 8 % do 70 %. V priestore Rady Európy predstavujú obvinení v priemere okolo 25 % všetkých väzňov. U obvinených cudzích štátnych príslušníkov je tento podiel výrazne vyšší a predstavuje v priemere okolo 40 % z celkového počtu väznených cudzincov.²

Vzhľadom na jej zaťažujúcu povahu a s prihliadnutím na princíp prezumpcie neviny by sa vyšetrovacia väzba mala zásadne používať iba ako posledná možnosť (*ultima ratio*). Mala by sa nariaďovať na čo najkratšiu dobu na základe individuálneho hodnotenia rizika spáchania nového trestného činu, úteku, ovplyvňovania dôkazov alebo svedkov alebo iného marenia spravodlivosti.³ Pri posudzovaní primeranosti tohto opatrenia by sa navyše malo riadne prihliadať na povahu a závažnosť trestného činu, zo spáchania ktorého je osoba podozrivá.

¹ Štatistická ročenka Rady Európy o trestnom súdnictve, SPACE I – Väzenské populácie, prieskum z r. 2015, PC-CP (2016) 6, 15. decembra 2016, tabuľky 5.1 a 13.1.

² Štatistická ročenka Rady Európy o trestnom súdnictve, SPACE I – Väzenské populácie, prieskum z r. 2015, PC-CP (2016) 6, 15. decembra 2016, tabuľky 4 a 5.1.

³ Pozri článok 5 ods. 1 písm. c) a článok 5 ods. 3 Európskeho dohovoru o ľudských právach a príslušnú judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva, ako aj Bielu knihu o preplnení väzníc Európskeho výboru pre problémy kriminality (CDPC), PC-CP (2015) 6 rev 7, odsek 62.

Zásada, že vyšetrovacia väzba by sa mala nariadiť iba ako posledná možnosť, znamená podľa CPT predovšetkým to, že v rámci možností by sa mali používať opatrenia, pri ktorých nie je obmedzená osobná sloboda. Toto vyžaduje dostupnosť rôznych ďalších možností, ako je napr. podmienené prerušenie väzby v prípravnom konaní, prepustenie na kauciu, domáce väzenie, elektronické monitorovanie, ukladanie primeraných povinností a obmedzení, súdny dohľad, odobratie pasu atď. Podobná škála alternatívnych opatrení by mala byť zvážená aj v prípade cudzích štátnych príslušníkov, a ani skutočnosť, že cudzinec nemá občianstvo alebo trvalý pobyt v danom štáte, alebo že s ním nemá žiadne iné prepojenie, by nemala sama osebe stačiť na urobenie záveru, že hrozí nebezpečenstvo jeho úteku.⁴

2. Vyšetrovacia väzba vo väzniciach

54. Dôležitú úlohu pre osoby vzaté do vyšetrovacej väzby hrajú pri ich vstupe do väzenského systému prijímacie a nástupné programy. Keď sú správne vykonávané, umožnia väzenskému personálu robiť individuálne hodnotenie rizík a potrieb, vrátane identifikácie osôb najviac ohrozených rizikom sebaopoškodzovania, a zmiernia úzkosť, ktorú pociťujú všetci novo prichádzajúci väzni. Vytvoria aj príležitosť na to, aby sa väzni zoznámili s fungovaním zariadenia vrátane režimu a denného poriadku a zabezpečia im možnosť skontaktovať sa s rodinnými príslušníkmi. Na tento účel by sa väzňom mali poskytnúť ústne informácie a komplexná informačná brožúrka, ktorá by mala existovať v primeranej škále jazykov. Osobitnú pozornosť treba venovať tomu, aby poskytnutým informáciám porozumeli aj väzni, ktorí majú problémy s čítaním a písaním, a cudzinci neovládajúci jazyky, ktorými hovorí personál.

Vzhľadom na silný účinok, ktorý môže mať nástup do väznice na človeka, ktorý ho zažíva po prvý raz, mohla by sa zväziť možnosť predĺžiť nástupný program na niekoľko dní a poskytnúť tak novo prijatým väzňom lepšiu možnosť na absorbovanie informácií. Keď sa nástupný program riadne nevykonáva, väzni budú čerpať informácie o režime a pravidlách od iných väzňov, vďaka čomu by sa určiti väzni mohli ľahko dostať do nadradenej pozície.

Skúsenosti CPT ukazujú, že v niektorých krajinách môžu prijímacie a nástupné programy trvať niekoľko týždňov, a že väzni zaradení do týchto programov môžu podliehať veľmi reštriktívnemu režimu, ktorého podmienky niekedy pripomínajú samoväzbu. CPT sa v tejto súvislosti domnieva, že po vyhodnotení rizík a potrieb po prijatí do väzenského zariadenia by novo prijatí väzni mali byť čo najskôr umiestnení do bežných ubytovacích priestorov. Novo prijatí väzni by pritom nemali byť na dlhšiu dobu podrobení režimu, ktorého podmienky pripomínajú samoväzbu. Popri aktivitách súvisiacich s nástupným programom by väzni hneď od začiatku nástupného obdobia mali mať denne nárok na vychádzku na čerstvom vzduchu v trvaní najmenej jednej hodiny.⁵

55. Vo väčšine krajín je zabezpečené oddelenie obvinených od odsúdených väzňov v súlade s Európskymi väzenskými pravidlami (pravidlo 18 ods. 8) a s ďalšími medzinárodnými dokumentmi.⁶ Európske väzenské pravidlá (pravidlá 18.9 a 101) povoľujú v tomto smere aj výnimky umožňujúce obvineným vo väzbe zúčastňovať sa na organizovaných činnostiach spolu s odsúdenými, pričom cez noc sú tieto dve kategórie väzňov spravidla oddelené.

V niektorých krajinách existuje možnosť organizovať spoločné aktivity obvinených a odsúdených, pričom niekedy sú tieto dve kategórie väzňov ubytované v tých istých

⁴ Pozri pravidlo 13.2 odporúčania Výboru ministrov CM/Rec(2012)12 členským štátom o väznených cudzích štátnych príslušníkoch.

⁵ Pozri aj odsek 68 týkajúci sa mladistvých.

⁶ Pozri napr. článok 10 ods. 2 písm. A) Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach a článok 11 písm. b) Štandardných minimálnych pravidiel OSN pre zaobchádzanie s väzňami (*Pravidlá Nelsona Mandelu*).

celách/jednotkách. Podľa názoru CPT je nepochybne lepšie umožniť obvineným zúčastňovať na organizovaných aktivitách spolu s odsúdenými, než ich dlhodobo nechať zatvorených v ich celách až 23 hodín denne, ako tomu je v súčasnosti v mnohých členských štátoch Rady Európy. Podľa možnosti by však obvinení mali byť ubytovaní oddelene od odsúdených. CPT skutočne uprednostňuje, aby sa obvineným ponúkal uspokojivý program aktivít, a aby boli oddelení od odsúdených, plne rešpektujúc zásadu prezumpcie neviny. Takýmto oddelením sa obvinení, ktorí sa do väzenského prostredia dostali po prvý raz, a môžu byť nevinní, chránia aj pred potenciálnym kriminálnym vplyvom odsúdených. V tejto súvislosti má neoceniteľný význam hodnotenie rizík a potrieb všetkých osôb pri nástupe do väzenského zariadenia, ako je popísané v odseku 54, pretože zrejme nie je vhodné, aby sa obvinení nachádzajúci sa vo vyšetrovacej väzbe po prvý raz stýkali s množstvom osôb, ktoré už majú za sebou jeden alebo niekoľko pobytov vo väzení.

56. Pri mnohých zo svojich návštev CPT zistil, že obvinení boli často ubytovaní vo viacmiestnych celách, v ktorých na jednu osobu pripadala menšia ubytovacia plocha ako 3 m² (a niekedy dokonca menej ako 2 m²). Navyše, cely nemali vždy potrebné vybavenie pre počet väzňov, ktorí v nich boli ubytovaní. Väzni museli napríklad spať na matracoch položených priamo na podlahe, alebo sa dokonca museli deliť o jednu posteľ a spať na zmeny. Výsledkom je okrem iného úplný nedostatok súkromia a možný nárast napätia medzi väzňami. Takéto neznesiteľné podmienky, ktoré môžu trvať celé mesiace, ba aj roky, často ešte zhoršuje skutočnosť, že obvinení musia tráviť väčšinu času vo svojej cele, keďže režim organizovaných aktivít pre túto kategóriu väzňov je často mimoriadne obmedzený (v tejto súvislosti pozri odsek 58).

Podľa názoru CPT by *minimálne* normy pre osobnú ubytovaciu plochu vo väzenských zariadeniach mali predstavovať 6 m² v jednomiestnej cele a 4 m² na jedného väzňa vo viacmiestnej cele (po odpočítaní plochy hygienických zariadení).⁷ Poskytnutie menšej ubytovacej plochy ako 4 m² výrazne zvyšuje riziko porušenia článku 3 Európskeho dohovoru o ľudských právach. V tejto súvislosti Európsky súd pre ľudské práva vo svojom nedávnom rozsudku Veľkej komory vo veci *Muršić proti Chorvátsku*⁸ vyhlásil, že „ak osobný priestor, ktorý má k dispozícii osoba zbavená slobody ubytovaná vo viacmiestnej cele, predstavuje menej ako 3 m² podlahovej plochy, jej osobný priestor sa považuje za natoľko nedostatočný, že vzniká silná domnienka porušenia článku 3. [...] V prípadoch, v ktorých je predmetom sťažnosti väzenská cela s ubytovacou plochou 3 až 4 m² na jedného väzňa Súd pri posudzovaní primeranosti podmienok zadržiavania naďalej pripisuje priestorovému faktoru značnú váhu.“

57. Výbor znova opakuje, že treba vynaložiť maximálne úsilie na postupné zrušenie praxe ubytovania obvinených vo veľkokapacitných celách a na prechod k ubytovaniu v celách pre menší počet väzňov. V ideálnom prípade by obvinení (ako aj odsúdení) mali byť ubytovaní v jednomiestnych celách okrem prípadov, keď je pre nich vhodnejšie, aby neboli ubytovaní sami.⁹

58. Už od počiatkov svojho pôsobenia začiatkom deväťdesiatych rokov minulého storočia CPT zdôrazňuje kľúčový význam uspokojivého programu aktivít pre väzňov, vrátane obvinených vo väzbe. V tejto súvislosti je veľmi znepokojujúce, že značný počet krajín ešte neuplatňuje konkrétne odporúčania výboru týkajúce sa režimu obvinených. CPT uznáva, že hoci vo väzobných väzniciach, kde pravdepodobne dochádza k vysokej obmene väzňov, je osobitne náročné ponúkať organizované aktivity, nie je prijateľné držať obvinených zamknutých v ich celách až 23 hodín denne, a celé mesiace ba až roky ich ponechávať samých na seba.

⁷ 25. všeobecná správa o činnosti CPT (CPT/Inf (2016) 10), odsek 84.

⁸ *Muršić proti Chorvátsku* [GC], č. 7334/13, 20. októbra 2016.

⁹ Pozri aj pravidlá 18.5 a 96 Európskych väzenských pravidiel.

CPT vyzýva väzenské orgány dotknutých krajín, aby vypracovali a implementovali komplexný režim aktivít mimo cely. Cieľom tohto režimu by malo byť umožniť obvineným (ako aj odsúdeným) tráviť primeranú časť dňa (t. j. osem alebo viac hodín) mimo svojej cely zapájaním sa do zmysluplných aktivít rôzneho druhu (práca, podľa možnosti spojená s prípravou na povolanie,¹⁰ vzdelávanie, šport, záujmové/spoločenské aktivity). Čím dlhšie trvá vyšetrovacía väzba, tým by mal byť režim pestrejší. Všetci väzni bez výnimky musia mať možnosť vychádzky na čerstvom vzduchu vo vhodných priestoroch v trvaní aspoň jednej hodiny denne.

59. Pokiaľ ide o kontakt s vonkajším prostredím, obvinení by podľa názoru CPT mali mať v zásade rovnakú možnosť komunikovať s rodinnými príslušníkmi a s ďalšími osobami (korešpondencia, návštevy, telefón) ako odsúdení.¹¹ Všetci väzni by mali mať nárok na jednu návštevu týždenne v trvaní najmenej jednej hodiny a na prístup k telefónu za každých okolností minimálne raz za týždeň (nad rámec kontaktov s ich obhajcami). Pri udržiavaní kontaktov s rodinnými príslušníkmi a s ďalšími osobami by väzňom mohlo pomôcť aj využívanie moderných technológií (ako sú napr. bezplatné služby Voice over Internet Protocol (VoIP)).

60. CPT pozoroval, že v niektorých krajinách existujú pravidlá, podľa ktorých všetci obvinení vo väzbe podliehajú určitým systematickým obmedzeniam, ako je napr. úplný zákaz telefonovať, zákaz návštev alebo povolenie iba bezkontaktných návštev (t. j. cez sklenenú priehradku). Podľa názoru CPT je neprijateľné, aby sa takéto obmedzenia ukladali všetkým obvineným bez rozdielu; každé obmedzenie sa musí zakladať na dôkladnom individuálnom hodnotení možných rizík týkajúcich sa konkrétneho väzňa.

61. Navyše, v mnohých krajinách musia obvinení žiadať sudcu alebo prokurátora o súhlas s každou jednotlivou návštevou. CPT sa v tejto súvislosti domnieva, že obvineným by sa malo štandardne umožniť prijímať návštevy (a telefonovať) namiesto toho, aby museli žiadať o súhlas justičného orgánu. Každé odmietnutie súhlasu s takýmto kontaktom v danom prípade by malo byť konkrétne preukázané potrebami vyšetrovania, malo by podliehať schváleniu justičného orgánu a malo by platiť iba na konkrétne stanovenú dobu. V prípade obavy z rizika kolúzie je určité návštevy (alebo telefonické hovory) možné monitorovať.

62. CPT sa opakovane stretáva so situáciami, kde justičné orgány ukladajú obvineným rozsiahle obmedzenia v záujme prebiehajúceho trestného vyšetrovania. Tieto obmedzenia môžu zahŕňať úplný zákaz kontaktov s vonkajším prostredím (s výnimkou obhajcu) kombinovaný s umiestnením do uzavretého oddielu s tým výsledkom, že väzni sú určitú dobu držaní v podmienkach rovnajúcich sa samoväzbe.

CPT uznáva, že v určitom prípade môže byť opodstatnené oddeliť konkrétneho obvineného od niektorých iných väzňov, alebo za ešte výnimočnejších okolností od väzňov vôbec, a obmedziť jeho kontakt s vonkajším prostredím. Podľa názoru CPT sa však pri navrhovaní režimov pre obvinených musí vychádzať z prezumpcie nevinoty a zo zásady, že väzňom sa nesmie ukladať viac obmedzení, než je absolútne nevyhnutné na ich bezrizikové držanie vo väzení a na riadne zabezpečenie výkonu spravodlivosti. Obmedzenia by sa mali aplikovať iba v minimálnom rozsahu a na čo najkratšiu dobu. Bez ohľadu na okolnosti by sa obmedzenia nikdy nemali ukladať s cieľom vyvíjať nátlak na obvinených a takto ich primäť k spolupráci s justičným systémom. Umiestnenie do samoväzby (alebo držanie v podmienkach, ktoré sa jej prakticky rovnajú) sa musí používať iba vo výnimočných situáciách a vtedy, ak existuje priamy dôkaz o vážnom ohrození výkonu spravodlivosti v situáciách, keby sa dotknutá osoba stýkala s konkrétnymi jednotlivcami alebo všeobecne s inými osobami.

¹⁰ Treba však dodať, že podľa článku 100.1 Európskych väzenských pravidiel „väzňom, ktorých súdne konanie sa ešte neskončilo, sa musí ponúknuť možnosť pracovať, avšak nie sú povinní prácu prijímať“.

¹¹ Pozri pravidlo 99 Európskych väzenských pravidiel.

63. Rozhodnutie o uložení obmedzení podľa predchádzajúceho odseku by sa spravidla malo prijímať vtedy, keď obvinený vystupuje pred súdom, a malo by byť preskúmateľné opravným prostriedkom. O každom obmedzení by malo byť vydané písomné rozhodnutie s uvedením dôvodov, pre ktoré bolo uložené a rozhodnutie by malo byť doručené aj dotknutému väzňovi a jeho obhajcovi. Príslušný súd musí obmedzenia preskúmať v pravidelných intervaloch, aby sa uistil o nutnosti ich pokračujúcej potreby. Čím dlhšie trvá obmedzenie uložené obvinenému, tým prísnejšie by sa malo posudzovať, či je toto opatrenie naďalej potrebné a primerané.

64. Materiálne podmienky a režim väzňov v samoväzbe musia byť v súlade s normami stanovenými CPT;¹² väzňom by sa mal predovšetkým umožniť primeraný ľudský kontakt počas celej doby trvania opatrenia a väzenské orgány by mali vynaložiť maximálne úsilie na zmiernenie potenciálne škodlivých účinkov samoväzby na dotknutého väžňa.

3. Mladiství vo vyšetrovacej väzbe

65. Poznámky uvedené v predchádzajúcich bodoch sa v zásade vzťahujú aj na mladistvých. Podľa názoru CPT však existuje viacero osobitných noriem, na ktoré by sa malo prihliadať pri zaobchádzaní s mladistvými vo vyšetrovacej väzbe. Tieto normy sú podrobnejšie uvedené v 24. všeobecnej správe o činnosti CPT.¹³ Pre ľahšiu orientáciu výbor pripomína niektoré kľúčové aspekty, ktoré si zasluhujú osobitnú pozornosť.

66. V prvom rade existuje ustálené pravidlo, že pri všetkých opatreniach týkajúcich sa mladistvých sa musí prihliadať predovšetkým na ich najlepší záujem, a že zbavenie slobody by malo byť len opatrením poslednej možnosti a malo by trvať čo najkratšie.¹⁴

67. CPT ďalej zastáva názor, že mladiství podozriví zo spáchania (alebo odsúdení za spáchanie) trestného činu by spravidla nemali byť umiestňovaní do ústavov pre dospelých, ale do zariadení, ktoré sú špecificky vytvorené pre osoby v tejto vekovej skupine, nepôsobia väzenským dojmom, ponúkajú režim prispôbený ich špecifickým potrebám, a ktorých personál má odbornú spôsobilosť pre prácu s mladistvými.

V mnohých členských štátoch Rady Európy však žiaľ pretrváva prax, že najmä obvinení mladiství sú často držaní vo väzniciach pre dospelých. CPT uznáva, že dnes sú v takýchto prípadoch mladiství obvykle ubytovaní oddelene od dospelých, často vo vyhradenom oddiele. Okrem toho sa v posledných rokoch zaznamenalo výrazné zlepšenie materiálnych podmienok v oddieloch pre mladistvých.

Napriek tomu režim ponúkaný mladistvým vo vyšetrovacej väzbe držaným vo väzniciach pre dospelých nie je v mnohých krajinách ani zďaleka uspokojivý; týka sa to najmä zariadení na výkon väzby, kde je zvyčajne umiestnených iba veľmi málo mladistvých (najmä mladistvých dievčat). CPT pri viacerých príležitostiach zistil, že v určitom zariadení alebo oddelení sa nachádzal iba jeden mladistvý obvinený. Výbor v tejto súvislosti uznáva, že by mohli existovať argumenty v prospech účasti mladistvých na spoločných aktivitách mimo cely s vhodnými dospelými väzňami, avšak iba za prísneho predpokladu, že je zabezpečený primeraný dohľad väzenského personálu. Má to aj tú výhodu, že sa tak vyhne držaniu mladistvých v podmienkach, ktoré sa fakticky rovnajú samoväzbe.

¹² 21. všeobecná správa o činnosti CPT (CPT/Inf (2011) 28), odseky 53 až 64.

¹³ Pozri odseky 96 až 132 CPT/Inf (2015) 1 (Mladiství zbavení slobody podľa trestnej legislatívy).

¹⁴ Pozri články 3 a 37.b Dohovoru OSN o právach dieťaťa a články 5 a 10 Európskych pravidiel pre mladistvých páchatel'ov; pozri tiež Pravidlo 13.1 Štandardných minimálnych pravidiel OSN pre výkon spravodlivosti u mladistvých (*Pekínske pravidlá*), Pravidlo 17 Pravidiel OSN na ochranu mladistvých zbavených slobody (*Havanské pravidlá*) a Usmernenia Výboru ministrov Rady Európy o justícii priateľskej voči deťom z r. 2010.

68. CPT v minulosti opakovane uvádzal, že hoci nedostatočné možnosti na vykonávanie zmysluplných aktivít majú nepriaznivý účinok na každého väzňa, zvlášť škodlivé sú pre mladistvých, ktorí majú zvýšenú potrebu fyzickej aktivity a intelektuálnej stimulácie. Mladistvým osobám zbaveným slobody by sa mal ponúknuť komplexný program vzdelávania, športu, odbornej prípravy, rekreácie a ďalších zmysluplných aktivít mimo ich cely. Dôležitou súčasťou tohto programu by mala byť telesná výchova. Okrem toho by mladiství mali mať denne nárok na vychádzku na čerstvom vzduchu v trvaní najmenej dvoch hodín, a to od momentu ich nástupu do ústavu na výkon väzby. Ako sa uvádzalo už v odseku 58 v súvislosti s obvinenými väzňami všeobecne, čím dlhšie trvá výkon väzby, tým pestrejšie aktivity by sa mali ponúknuť.

4. Vyšetrovacía väzba v policajných zariadeniach

69. CPT má vážne výhrady voči praxi pozorovanej v mnohých krajinách, keď osoby vzaté do väzby na základe rozhodnutia súdu zostávajú pred dodaním do výkonu väzby v policajnom zaistení podstatne dlhšie, než to umožňuje zákonná lehota, alebo keď osoby umiestnené vo väzobnej väznici sú vrátené späť do policajného zariadenia na účely vyšetrovacích úkonov.

V policajnom zariadení môžu zostať niekoľko dní alebo týždňov a niekedy dokonca ešte dlhšie. Osoby vzaté do väzby zvyčajne zostávajú v policajnom zariadení ešte aj po ich predvedení pred sudcu, alebo na žiadosť príslušníka polície zodpovedného za trestné vyšetrovanie sú z väznice presunuté naspäť do policajného zariadenia na vyšetrovacie úkony. V niektorých prípadoch sú priesťahy pri dodaní osôb vzatých do väzby do ústavu na výkon väzby odôvodňované logistickými prekážkami pri organizovaní eskorty alebo nedostatkom ubytovacích možností vo väznici (z dôvodu vážneho preplnenia).

70. CPT pripomína, že obvinení by zásadne nemali byť držaní v policajných zariadeniach;¹⁵ takéto zariadenia nie sú určené na dlhodobý pobyt. Okrem toho dlhodobé zaistenie v priestoroch policajných orgánov zvyšuje riziko zastrasovania a zlého zaobchádzania zo strany príslušníkov polície vedúcich trestné vyšetrovanie proti dotknutej osobe. Preto by obvinení mali byť vždy promptne dodaní do väznice.

Okrem toho by sa žiadosť o presun obvinených naspäť do policajného zaistenia mala podávať a schvaľovať iba veľmi výnimočne, ak je to z osobitných dôvodov absolútne nevyhnutné, z konkrétnych dôvodov a iba na čo najkratšiu dobu. Štandardne by tento presun mal podliehať výslovnému schváleniu prokurátora alebo sudcu. Dotknutí väzni by spravidla nemali byť držaní v policajných zariadeniach cez noc. Je samozrejmé, že presun obvineného späť do policajného zariadenia by sa mal riadne zaevidovať (vo väznici aj v príslušnom policajnom zariadení) a že po návrate do väzenského zariadenia by sa mal obvinený znova podrobiť lekárskej prehliadke (pozri odsek 72). V prípade nutnosti ďalšieho policajného výsluchu je nepomerne vhodnejšie výsluch vykonať v ústave na výkon väzby, než presunúť obvineného naspäť do policajného zariadenia.

5. Vyšetrovacía väzba a zdravotná starostlivosť

71. Podľa skúseností CPT sú to najmä zariadenia na výkon väzby, ktoré nie sú vždy vybavené systémom zdravotnej starostlivosti schopným zabezpečiť liečbu (vrátane preventívnej a špecializovanej liečby) a ošetrovateľskú starostlivosť alebo psychologickú pomoc a fyzioterapiu za podmienok, ktoré sú rovnocenné s podmienkami pre pacientov vo vonkajšom prostredí.

¹⁵ Pozri aj pravidlo 10.2 Európskych väzenských pravidiel.

V tejto súvislosti CPT zastáva názor, že všetky osoby zbavené slobody majú mať účinný prístup k zdravotníckym službám bez ohľadu na ich právne postavenie a miesto, kde sú držané. Okrem toho by sa obvineným mala zásadne poskytovať možnosť dať sa vyšetriť a liečiť vlastným lekárom (rozumie sa, že by to mohlo byť na ich vlastné náklady).¹⁶

72. CPT opakovane zdôrazňuje dôležitosť lekárskej prehliadky novo prijímaných väzňov, najmä v zariadeniach, ktoré sú miestami vstupu do väzenského systému. Takéto prehliadky sú nevyhnutné predovšetkým na predchádzanie samovraždám a šíreniu prenosných ochorení (napr. tuberkulózy, hepatitídy typu B/C, alebo HIV). Zdravotná starostlivosť vo väzniciach môže významne prispieť k prevencii zlého zaobchádzania v čase bezprostredne predchádzajúcom prijatiu do väzenského zariadenia, najmä počas policajného zaistenia, prostredníctvom systematického a včasného zaznamenávania zranení a v prípade potreby informovania príslušných orgánov.¹⁷

S každým novo prijatým obvineným by mal čo najskôr, najneskôr však do 24 hodín od prijatia, vykonať riadny pohovor a urobiť jeho telesnú prehliadku lekár (alebo jemu podriadená zdravotná sestra s odbornou spôsobilosťou) za podmienok zaručujúcich zachovanie lekárskeho tajomstva. V tejto súvislosti by sa mala osobitná pozornosť venovať špecifickým potrebám zraniteľných skupín, ako sú mladiství, staršie osoby, osoby závislé od užívania návykových látok a osoby s duševnými poruchami.

73. Podľa skúseností CPT sa po vzatí osoby do väzby a jej dodaní do väznice niekedy preruší liečba, ktorá bola začatá vo vonkajšom prostredí. Liečba je niekedy prerušená aj vtedy, keď je väzeň prepustený na slobodu alebo presunutý z jedného zariadenia do iného. CPT spozoroval, že v niektorých krajinách sa stáva, že liečba vyžadujúca dlhodobejšie poskytovanie sa obvineným neposkytuje z dôvodu krátkodobosti alebo neurčitosti trvania väzby. Takýto prístup je v rozpore s povinnosťou štátu voči osobám, ktoré pozbavil osobnej slobody, poskytnúť im zdravotnú starostlivosť. Podľa názoru výboru je nevyhnutné prijať potrebné opatrenia na zabezpečenie kontinuity starostlivosti po prijatí osoby do väznice, alebo po jej prepustení na slobodu, ako aj pri presunutí z jedného väzenského zariadenia do iného.

Pokiaľ ide o špecifický prípad novo prichádzajúcich obvinených, ktorí sú závislí od užívania návykových látok, osobitnú pozornosť treba venovať aj abstinenčným príznakom spojeným s užívaním drog, liekov alebo alkoholu; opiátová substitučná liečba začatá pred nástupom do väzenského zariadenia by mala pokračovať aj vo väznici.¹⁸

¹⁶ Pozri aj odsek 37 odporúčania Rec(2006)13 Výboru ministrov členským štátom o používaní vzatia do väzby, podmienkach výkonu väzby a o poskytovaní záruk proti zneužitiu.

¹⁷ Podrobnejšie informácie pozri v 23. všeobecnej správe o činnosti CPT (CPT/Inf(2011)28), odseky 71 až 84.

¹⁸ Pozri aj dokument Svetovej zdravotníckej organizácie (SZO) Európa, Status Paper on Prisons, Drugs and Harm Reduction, máj 2005, dostupný online na http://www.euro.who.int/_data/assets/pdf_file/0006/78549/E85877.pdf.